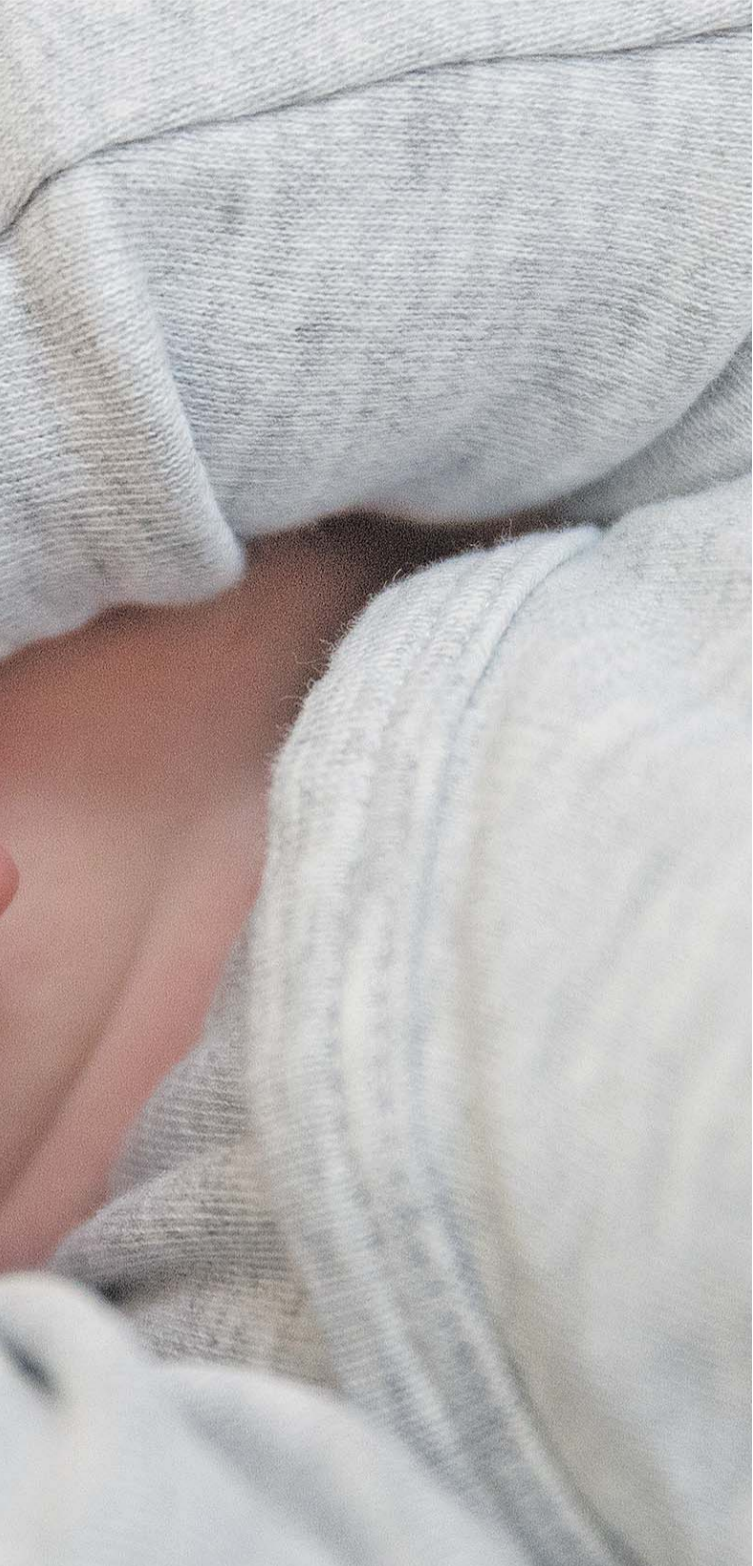

AJÄRG: emalt-isalt elu ja surma piiril

Rauno Volmar / Ekspress Meedia

tusravi osakonna juhataja Inga Talvik. Aga sellele peab tema sõnul kohe mõtlema. „Kui me sellele ei mõtle, siis tõenäoliselt me seda ka ära ei tunne. Väga oluline on need patsiendid ära tunda.“

2007. aastal kaitsnud doktoritöös uuris Talvik raputatud lapse sündroomi. Töös käsitletud 26 raputatud lapse sündroomiga lapsest neli suri ja vaid kaks tunnitati terveks. Ülejäänud 20 oli erineva raskusastmega ajukahjustus. Mujal maailmas tehtud uuringud näitavad, et umbes kolmandik raputatud lastest sureb.

Ajukahjustus võib kaasa tuua nii vaimse mahajäämuse kui ka halvatus. Vigastuste tegelik ulatus selgub tihti aastaid hiljem. „Läbi aastate on meieni jõudnud väga üksikud [raputatud lapse] juhtumid, õnneks,“ ütleb politsei- ja piirivalveameti lastekaitsegrupi juhtivuuri Reimo Raivet.

Juhtumite vähesuse tõttu ei olegi välja joonistunud selget profiili, millises peres sellised asjad suurema tõenäosusega juhtuda võivad. „Pigem on tõenäosus suurem nende inimeste puhul, kel on probleeme emotsioonide juhtimisega. Aga jäl-

legi, see pole absoluutne,“ lisab Raivet.

Ajukahjustuse tekkimiseks piisab kasvõi mõnesekundilisest raputamisest. Väikelapse kolju on suurem kui aju ja nii võibki pea kiire ja jõuline rapumine pöördumatult kahju teha. Paljudel juhtudel selgitavad arstid välja, et raputamised olid siiski korduvad.

„Pea tunnistama, et esimene kord oli raske mõista, et lapsevanem võiks oma lapsele sellisel viisil vigade teha,“ nendib doktor Talvik. „Aga väga harva näeme, et halba tehakse tahtlikult või teadlikult. Väga sageli ei suudeta oma emotsioone lihtsalt kontrollida.“

Hiljuti võeti üks isa vahi alla

Talviku ja Raiveti juttu kinnitab ka raputatud lastega tegelnud Põhja ringkonnaprokurör Lea Pähkel. Tema piirkonnas, Tallinnas ja Harjumaal jõuab prokuröride lauale keskmiselt üks raputamisuhtum poolteise aastaga. Üldjuhul on tegu nooremate lapsevanematega ja kannatajaks alla ühe aasta vanune laps.

Need on keerulised juhtumid. Otsesid tunnistajaid üld-

juhul pole ja vanemad ei kipu aduma, et nemad võisid lapsele sedasorti vigastusi tekitada. „Väga palju on nende juhtumite puhul lapsevanema isikuomadustest,“ ütleb prokurör Pähkel. „Eeskätt sellest, kui pikk on ta süütenöör. Mõni on kannatlik, teisel pole üldse kannatlikkust.“

Enamjaolt viibki lapse raputamiseni kehv impulsikontroll ja emotsioonid, mis kaasnevad vanematel vastsündinute eest hoolitsemisega, sest ollakse silmitsi uue olukorra, väsimuse ja stressiga.

„Üldjuhul on tegu raskete vigastuste tekitamisega ettevaatamatusest. Harvemini näeme seda, et vanem kasutab oma lapse suhtes korduvalt ja teadlikult üliirasket füüsilist vägivalda. Ent ka selliseid juhtumeid on ette tulnud,“ lisab Pähkel.

Praegugi on Tallinnas uurijate laual üks raputamisuhtum. Selle tagajärjed on artiklis kirjeldatud traagilisemad. „Lapse vigastused on üliirasked ja pole teada, kas ja millises seisus ta sellest taastub,“ ütleb Põhja ringkonnaprokuratuuri pressiesindaja Marie Aava. Kuna eeluurimine veel käib, ei saa prokuratuur juhtum detailidest rääkida. Küll aga ütles Aava, et lapse raputamises kahtlustatav isa võeti pärast juhtum ilmsikstulekut vahi alla. Nüüdseks on ta vahi alt pääsenud, kuid viibib elektroonilise valve all.

Prokurör Pähkli sõnul ei kujuta vanemad lihtsalt ette, kuidas rängad võivad olla väikelapse raputamise tagajärjed. „Lapse nutu ja lapse raputamise vahel on olemas ilmselge seos. Vanemad raputavad last, sest nad tahavad, et laps jääks vait Tavaliselt see raputamise tulemusel juhtubki. Vanemad võivadki arvata, et raputamine aitas, aga nad ei tule selle peale, et laps võis jääda vait hoopis raske vigastuse tõttu,“ räägib prokurör.

Enamjaolt menetleb prokuratuur neid juhtumeid kui raske tervisekahjustuse tekitamist ettevaatamatusest. Viimase aja kohtupraktika järgi on lapse raputamises süüdi tunnistatud vanematele mõistetud tingimisi vangistus.

Nii prokurör Pähkel kui doktor Talvik ütlevad, et emotsioonide ülepea kasvamisest mängib rolli ka tugivõrgustiku puudumine. See on nii-öelda uue aja probleem: kui kunagi elas mitu põlvkonda ühe katuse all, oli värskel lapsevanemal rohkem abikäsi kõrvalt võrra.

„Väsimus ja frustratsioon võivadki kuhjuda ja mingil hetkel toimub plahvatus. Eriti hädas on tänapäeva noored, sest neil pole sellist tugivõrgustikku. Ka abi paluda on keeruline, sest siis öeldakse, et kuidas sa hakkama ei saa, ise tahtsid ju ema olla,“ lausub Talvik.

Samas, ütleb Talvik, on inimlikult jällegi raske mõista, kuidas saab ema või isa vastsündinule nii teha. „Ma ei tea, kuidas inimene sellise süütundega toime tuleb,“ ütleb ta.

ESTOONLANE: Mäe tegi kolleegi seeliku kohta ebasobiva märkuse

Estonia siseelu lahkamine jätkus eile kohtusaalis, kus uued tunnistajad rääkisid Aivar Mäest ja tema kolleegist, kes süüdistab praeguseks juba endist teatrijuhti ahistamises. Üks tunnistajatest rääkis seigast, mis puudutas Lisanna ja Mäe omavahelist suhtlemist.

Aivar Mäele määratud 400eurose trahvi tühistamist puudutas asjas astusid Harju maakohus peetud istungil üles tunnistajad, kes on Estonia praegused või endised töötajad. Tunnistajate ütlused olid suures osas ülimalt sarnased juba varasematel istungitel kuulduga. Kõigi tunnistajate käest uuriti, kas nad on Mäe käitumises täheldanud midagi taunimistväärset. Üks tunnistaja vastas, et tema mäletab üht Mäe kommentaari kolleegi lühikese seeliku kohta. Ta pidas seda ebasobivaks, ent mitte millekski ülemäära tõsiseks.

Kohus uuris ka 2019. aastal 6. juunil toimunud Estonia turundusosakonna koosoleku kohta, kus toimus üks väidetav ahistamisesood, kuid keegi teisipäevastest tunnistajatest ei osanud selle kohta midagi uut öelda. Koosolek kulges tunnistajate mälestuste põhjal ilma vahejuhtumiteta.

Üks Estonia töötajatest rääkis, et Lisanna oli Mäega väga sõbralik ja familiaarne ning see jäi silma. Samuti oli töötaja kuulnud, et Lisanna kasutas Mäele saadetud e-kirjade lõpus sõnu „musi“ ja „kalli“. Küll aga mõõnis ta, et pole ise kõnealu-

Erki Pärnaku

PROTSESS JÄTKUB: Kohtus arutatakse Aivar Mäe kaebust, millega ta taotleb seksuaalse ahistamise eest määratud raha-trahvi tühistamist.

seid e-kirju näinud. „Ta (inimene, kes e-kirju nägi – toim) ütles, et oli üllatunud, et ta (Lisanna – toim) saatis Aivarile e-kirju lõpuga „musi“ ja „kalli“,“ märkis töötaja. Estonia turundusosakonna töötaja selgitas, et Lisanna saabumisega tekkisid osakonnas intriigid, mis päädisid sellega, et tööõhkkond oli rikunud ja mitmed osakonnajuhid lahkusid ametist. Töötaja rääkis veel kord sellest, et Lisanna pani Aivar Mäe ultimaatumi ette: kas teatrijuht vallandab tema või turundusosakonna juhi. Läks nii, et Mäe otsustas Lisannal minna lasta. Väärteo kirjelduse järgi teeskles Mäe mitmel korral teatri koridoris kukkumist, mille käigus ta „kukkus“ naiskolleegile otsa, surus viimase vastu seina ja käperdas teda. Kahes episoodis piilus ta kolleegi pluusikaelusest sisse.

Mäe kaitsjad teatavad, et nende klient pole kõnealuseid tegusid toime pannud ja seda näitavad kogutud tõendid. Kõ-

nealuse loo keskmes on endine Estonia teatri töötaja Lisanna, kes läinud nädalal ka tunnistajana üles astus. Tema sõnade järgi oli kõik nii, nagu on eespool kirjeldatud. Lisanna selgitas, et kohtusaalis kirjeldatud juhtumid olid reaalsed ja tema tundis ennast alandatud. „Aivar Mäe kohtles mind ajal, mil Estonias töötasin, alandavalt, mis polnud minu väärtustega kooskõlas,“ selgitas ta kohtusaalis.

Lisanna kirjeldas ühte juhtumit pikemalt. „Ma olin enda osakonna ukse taga koridoris. Aivar Mäe tuli mulle vastu. Jäime tööalasel rääkima. Ühel hetkel tuli ta mulle lähemale. Mul oli seljas triiksärgi kaelusega kleit. Ta tõmbas selle eemale. Mul oli seal all paljas ihu ja pesu. Ta hakkas kõva häälega naerma ja läks enda kabineti poole. Kõik juhtus nii kiiresti, et ei jõudnud midagi öelda. Kuna kohe tuli peale suvevaheaeg, siis me enam ei kohtunud,“ meenutas Lisanna. **KRISTJAN VÄLI**

Milleks visata minema see, mis võiks teenida veel kaua?

Täidavad printerikasseti, säästavad raha ja keskkonda.

KE Kasseti Expert

Selle reklaami ettenäitamisel allahindlus **15%**

Kasseti Expert – kõikide kassetide täitmine koos garantiiga. Kvaliteetselt ja kiirelt.

Kassetide täitmisega Te säästate kuni **70%**

TRANSPORT ÜLE EESTI!

Gonsiori 12, Tallinn, 10117, tel (+372) 66 128 70

www.kassetiexpert.ee

ORIGINAL JA ANALOOG KASSETID
PRINTERID JA KOPIAMASINAD
KONTORITARBED